قونووت
له نوێژی ویتر و نوێژه فەرزەکاندا

ئامادەکردنی: م/ إدريس محمود

—

پێشەکی

إن الحمد لله نحمده ونستعينه ونستغفره ، ونعوذ بالله من شرور أنفسنا ومن سيئات أعمالنا، من يهده الله فلا مضل له ، ومن يضلل الله فلا هادي له ، وأشهد أن لا إله إلا الله وحده لا شريك له ، وأشهد أن محمدا عبده ورسوله .

أما بعد فإن أصدق الحديث كتاب الله ، وأحسن الهدي هدي محمد ﷺ ، وشر الأمور محدثاتها وكل محدثة بدعة ، وكل بدعة ضلالة، وكل ضلالة في النار.

بیدعە یەکێکە لەو بەڵا گەورانەی کە تووشی ئوممەتی ئیسلامی بووە، و زۆرێك لە خەڵکی بەرەو سەر لێ شێواوی و گومڕایی بردووە، هەرچەندە هەندێکیان وا تێگەیشتوون یان وا تێگەیەنراون کە لەسەر حەقن، وەکو (صديق حسن خان) دەفەرمووێت:

(وكثيرا ما يقع الإنسان في الابتداع ، وهو يظن أنه في الاتباع ، والسبب عدم الشغل بالعلم، وسؤال أهل الذكر)[1] .

واتە: زۆر جار مرۆڤ دەکەوێتە بیدعەوە و تووشی دەبێت، بەڵام خۆی پێی وایە شوێنکەوتووی سوننەتە، هۆکارەکەشی سەرقاڵ نەبوونە بە عیلم، و پرسیار نەکردنە لە زانایان و شارەزایانی دین .

بۆ نەهێشتنی ئەو بیدعە و خورافیاتانەش کە تێکەڵ بە دین کراون، پێویستمان بەوەیە سەرەتا هەوڵ بدەین خۆمان فێر ببین و شارەزای دینەکەمان ببین، پاشان خەڵکیش فێربکەین، و وریایان بکەینەوە

---

(١) (الروضة الندية: ص ١٣٧) .

لــە مەترســی بیدعــە و بیدعەچــیان، بــە ڕاســتی ئــەوە چارەســەرە، ئەگــەر جگــە لــەوە بتــەوێ ڕێگاچــارەیەکی تــر بگریتــە بەر، ئەوا دەبیتە هۆکارێك بۆ زیاد کردنــی بیدعــە نــەك کەمکردنــەوەی، ئــەوەی لــەم بابەتەیــشدا هــاتووە هەوڵێکــە بــۆ لــە گۆڕنانی ئــەو بیدعانــەی کــە لــە قونووتــدا دەکــرێن، لــە خــوای گــەورە داواکــارین شــارەزامان بکــات لــە دینەکــەی خــۆی .. آمين .

مانای قونوت

قونــووت لــە زمانــدا بــە چــەند مانایــەك هاتووە لەوانە: وەســتان بــەپێوە (القيام)، بێــدەنگی (الــــــسكوت)، بــەردەوامی پەرســتش (دوام العبــــــادة)، پاڕانــەوە (الدعاء)، (التسبيح)، (الخشوع) .

لە زاراوە (اصطلاح) دا: (هو اسم للدعاء في الصلاة في محل مخصوص من القيـــام)[٢].

واتە: ناوێکە بۆ ئــەو پاڕانەوەیــەی کــە لــە شوێنێکی تایبەت لــە نوێــژدا دەکرێــت لــە کاتی وەستان بە پێوە .

(٢) (الفتوحات الربانية على الأذكار النووية : ٢ / ٢٨٦).

قونوت لە نوێژە فەرزەکاندا [٣]

قونوت لە نوێژە فەرزەکانــدا شــەرعی نییە، تەنها لە کــاتی بــەڵا و ناهــەمواری[٤] (النوازل) دا نــەبێت، بەڵگــەشمان ئەوەیــە کە لە فەرموودەدا هاتووە:

(كان يقنت في الصلوات الخمس كلها)[٥].

واتــە: لــە هــەر پێــنج نوێــژە فەرزەکــەدا پێغەمبەر ¢ قونوتی دەکرد .

بەڵام (كان لا يقنت فيها إلا إذا دعا لقوم ، أو دعا على قوم)[٦] .

واتە: قونوتی نەدەکرد جگە لــەو کاتــەدا نەبێت کــە دوعــا بــۆ قــەومێك بکــات، یــان دوعا لە قەومێك بکات .

لــەو دوعایانەشــی کــە کردوویــەتی: (اللهم أنج الوليد بن الوليد ، وسلمة بـــن الهشام، وعيَاش بن أبي ربيعة ، اللهم اشدد وطأتك على مضر ، واجعلها سنين كـــ سني

(٣) بڕوانــە: (فقه الــسنة : ص٢٣٥) و (صــفة الــصلاة للألباني: ص ١٧٨) و (الاختيارات الفقهية للإمام الألباني : ص ٩٥).

(٤) وەکو داگیرکردنی وڵات لە لایەن دوژمنەوە ...

(٥) (أخرجه أبو داودوالــسراج و الــدارقطني بــسندين حسنين).

(٦) (الصحيحة: ٦٣٩) .

یوسف، [اللهم العن لحيان ورعلا وذكوان وعصية عصت الله ورسوله])[7] .

پاشان(کە لە قونوت دەبووەوە دەیفەرموو: (الله أكبر)، و سوژدەی دەبرد)[8] .

پێغەمبەری خوا ﷺ بۆ ماوەیەکی کاتی قونووتی دەکرد، وەکو(أنس) ی کوڕی (مالك) دەفەرموێت:

(قنت رسول الله ﷺ شهرا يدعو على حي من أحياء العرب، ثم تركه)[9] .

واتە: پێغەمبەری خوا ﷺ مانگێك قونووتی کرد، دوعای کرد لە چەند هۆزێك لە هۆزەکانی عەرەب، پاشان وازی لێ هێنا.

ئەمەش بەڵگەیە لەسەر ئەوەی کە پێغەمبەری خوا ﷺ بە بە ردەوامی قونووتی نەکردووە، بەڵکو بۆ ماوەیەکی دیاری کراو (مانگێك) کردوویەتی و پاشان وازی لێ هێناوە، وتەی ئەنەس رضي الله عنه بەوەی کە مانگێك کردوویەتی و پاشان وازی لێ هێناوە، بەڵگەیە لەسەر ئەوەی ئەو قونووتەی کە ئەنەس رضي الله عنه مەبەستیەتی قونووتی کاتی بەڵا و ناهەمواریيە، هەر بۆیەش کاتەکەی دیاری کردووە بە مانگێك[10] .

قونوت لە نوێژی بەیانیاندا[11]

تایبەتکردنی قونوت بە نوێژی بەیانیان بیدعەیە[12]، چونکە نوێژی بەیانی لەگەڵ نوێژە فەرزەکانی تردا هیچ جیاوازیەکی نییە، و هەموویان هەر لە کاتی بەڵا و ناهەمواریدا قونوتیان تێدا دەکرێت، بەڵگەش لەسەر ئەوەی کە بیدعەیە، فەرموودەکەی (أبي مالك الأشجعي) یە کە دەفەرموێت:

(قلت لأبي: يا أبت إنك صليت خلف رسول الله ﷺ وأبي بكرو عمر و عثمان و علي رضي الله عنهم هاهنا بالكوفة نحو خمس سنين ،

(٧) (البخاري: ٤٥٦٠، و الزيادة لمسلم: ٦٧٥).

(٨) (أخرجه أبو يعلى في مسنده بسند جيد).

(٩) (مسلم: ١ / ٤٦٩).

(١٠) بڕوانە: (القول المبين في أخطاء المصلين: ص ١٢٩).

(١١) بۆ نوسینی ئەم باسە سوودم لە کتێبی (الموسوعة الفقهية الميسرة في فقه الكتاب و السنة المطهرة – حسين العوايشة) وەرگرتووە .

(١٢) بڕوانە: (قاموس البدع: ص ٤٠٧) و(الوجيز في فقه السنة والكتاب العزيز: ١١٦) و(موسوعة الأحكام و الفتاوى الشرعية : ص٣٣٩) و(السنن و المبتدعات في العبادات: ٢٧٧).

أكانوا يقنتون في الفجر ؟ قال: ((أي بني محدث))[١٣] .

واته: به باوكم وت: ئەی باوكه تۆ لەدوای پێغەمبەری خوا ﷺ و ئەبوبەكر و عومەر و عوسمان و عەلیەوە ﷺ نوێژت كردووە لێرە لە كوفە بۆ ماوەی پێنج ساڵ، ئایا ئەوان قونووتیان خوێندووە لە نوێژی بەیانیاندا؟ فەرمووی: (نەخێر كورِم ئەوە شتێكی تازە داهێنراوە ـ واتە: بیدعەیە) .

لێرەدا ئەم هاوەڵە بەرێزە ﷺ ئەوەی روون كردەوە بۆ كورِەكەی كەوا پێغەمبەری خوا ﷺ و چوار خەلیفەكەش ﷺ لە نوێژی بەیانیاندا قونووتیان نەخوێندووە، پێغەمبەری خوایش ﷺ لە كۆتایی ژیانیدا وەصیەتی بۆ ئوممەتەكەی كردووە، كە دەست بگرن بە سوننەتی خۆی ﷺ و خەلیفە رێنموونی كراوەكانەوە كە ئەوانیش (ئەبوبەكر و عومەر و عەلی و عوسمانن ﷺ) .

هەروەها (سعید) ی كوری (جبیر) دەفەرمووێت:

إن(القنوت في صلاة الفجر بدعة)[١٤].

واتە: قونوت لە نوێژی بەیانیاندا بیدعەیە.

پێشەوا (أحمدو إسحاق) **فەرموویانە:**

(لا يقنت في الفجر إلا عند نازلة تنزل بالمسلمين)[١٥] .

واتە: قونوت ناخوێنرێت لە نوێژی بەیانیاندا تەنها لە كاتێكدا نەبێت كە بەلا و ناهەمواری بەسەر موسڵماناندا بێت .

وە لە چەند (أثر) **یكدا هاتووە كە هاوەڵان ﷺ لە نوێژی بەیانیاندا قونووتیان نەخوێندووە[١٦]:**

(أسود)**ی كوری** (یزید) **و** (عمرو)**ی كوری** (میمون) **دەگێرِنەوە:**

(أنهما صليا خلف عمر ﷺ الفجر فلم يقنت) .

(١٣) (صحيح ابن ماجة: ١٠٢٦) .

(١٤) قال الشيخ الألباني في (الإرواء) ـــ التحقيق الثاني ـــ بعد تضعيفه نسبته إلى ابن عباس : (والصحيح أنه من قول سعيد بن جبير) . (الموسوعة الفقهية لحسين العوايشة) .

(١٥) (الترمذي: ٢ / ١٩١) .

(١٦) (هذه الآثار أخرجها ابن أبي شيبة في (المصنف: ٢ / ١٠٢)، وبعضها عند عبدالرزاق (١٠٥) وما بعدها بأسانيد صحيحة) (النبي والمبتدعات في العبادات : ص٢٧٩) و (ما صح من آثار الصحابة: ص٤١٥) .

واتـــه: نوێــژیان لـــه دوای ئیمـــامی عومــــەرەوه ¡ کـــــردووه، قونـــوتی نەخوێندووه .

(علقمة)ی کوڕی (قيس) دەگێڕێتەوه:

(أن ابن مسعود ¡ لم يكـــن يقنـــت في الفجر).

واته: ابن مسعود ¡ قونوتی نه دەخوێند له نوێژی بەیانیاندا .

(عمرو)ی کوڕی (دينار) دەگێڕێتەوه:

(أن ابن الزبير صلى بهم الصبح فلم يقنت)

واته: ابن الزبير نوێژی بەیانی پێ کردوون قونووتی نەخوێندووه .

(سعيد)ی کوڕی (جبير) دەگێڕێتەوه:

(عن ابن عباس وابن عمر ´ أنهما كانا لا يقنتان في الفجر) .

واته: ابن عباس وابن عمر ´ له نوێژی بەیانیاندا قونووتیان نەدەخوێند .

زانای پایەبەرز (ابن باز) دەفەرمووێت:

(... أما القنوت دائما في صلاة الفجر فليس بمشروع بل هو محدث...)[١٧].

واته: بەڵام قونووت به بەردەوامی له نوێژی بەیانیاندا شەرعی نییه بەڵکو تازه داهێنراوه .

هەروەها زانای پایەبـەرز (محمد ناصرالدين الألبـــاني)ش دەفــەرموێت: بیدعەیــه، و فەرموودەکـەی (أبي مالـــك الأشـــجعي) دەکات به بەڵگه[*] .

بەڵام ئەو فەرموودەیەی که (ابن سيرين) گێڕاویەتیەوه و دەڵێت:

سئل أنس بن مالك ¡ : أقنت النبي ¢ في الصبح؟ قال: نعم، فقيل: أو قنت قبـــل الركوع [أو بعد الركوع]؟ قـــال: بعـــد الركوع يسيرا)[١٨] .

واته: پرسیار کرا لـه ئەنەسـی کـوڕی مالیك ¡ : ئایا پێغەمبـەری خـوا ¢ لـه نوێــژی بەیانیـــدا قونـــوتی خوێنـــدووه؟ فەرمووی: بەڵێ، وترا: پێش ڕکوع قونوتی کردووه یان دوای ڕکوع؟ فەرمووی: پاش ڕکوع بۆ ماوەیەکی کەم .

لـــه فەرموودەیـــەکی تـــردا ئەنـــەس ¡ دەفەرمووێت:

---

(١٧) (موسوعة الأحكام: ص٣٣٩).

(*) (إرواء الغليل: ٢ /١٨٢) .

(١٨) (البخاري: ١٠٠١).

(قنت رسول الله ﷺ شهرا يدعو على حي من أحياء العرب، ثم تركه)[١٩] .

واتــه: پێغەمبــەری خــوا ﷺ مانگێــك قونـووتی خوێنـد، دوعـای كـرد لـه چـەند هۆزێك له هۆزەكانی عەرەب، پاشان وازی لێ هێنا.

ئەم فەرموودەیە بەڵگەیە له سەر ئەوەی كـه پێغەمبـەری خـوا ﷺ بـه بـەردەوامی قونوتی نەخوێندووە، چونكە ئەنـەس رضي الله عنه دەفەرمووێ: مانگێك قونوتی كرد پاشـان وازی لێ هێنا، ئەمەش قونوتی كاتی بـەڵا و ناهەمواریە كە تایبەت نییـه بـه نوێـژێك له نوێژەكان بەڵكو لـه هـەموو نوێژەكانـدا دەكرێت، له پاش ڕكوع، وە پێغەمبـەری خـوا ﷺ ئـەم قونوتـەی نـەدەكرد لـە كاتێكدا نەبێت كە دوعـا لـە یـەكێك بكـات یان دوعا بۆ یەكێك بكات .

(أبو هريرة رضي الله عنه) دەفەرمووێت:

(أن رسول الله ﷺ كان إذا أراد أن يدعو على أحد أو يدعو لأحـــد ، قنـــت بعـــد الركوع ...)[٢٠].

واتـــه: پێغەمبـــەری خـــوا ﷺ ئەگـــەر بیویستایە دوعا لە یەكێك بكات، یان دوعا بۆ یەكێك بكات، لـه پـاش ڕكـوع قونـوتی دەكرد .

لـــەو دوعایەنەشـــی كـــە كردوویـــەتی: (خفاف) ی كوڕی (إيماء) دەفەرمووێت:

(ركع رسول الله ﷺ ثم رفع رأسه فقال : غفار غفر الله لها ، وأسلم سالمها الله وعصية عصت الله ورسوله ، اللهم العن بني لحيان والعن رعلا وذكوان) .

واته: پێغەمبـەری خـوا ﷺ ڕكـوعی بـرد پاشـان سـەری بـەرزكردەوەو فـەرمووی: غفار غفر الله لهـــا ، وأســـلم ســـالمها الله وعصية عصت الله ورسوله ، اللهم العن بني لحيان والعن رعلا وذكوان) .

لەبەر ئەوە كاتێـك (عاصم) هـات بـۆ لای (أنس) ی كوڕی (مالـــك) رضي الله عنه وپرسـیاری لێكرد له بارەی قونووتەوە و فەرمووی:

(كان القنوت قبل الركوع أو بعـــده ؟ قال: قبله، قال: فإن فلانا أخبرني عنك أنك قلت: بعد الركوع ! فقال كذب؛ إنما قنت رسول الله ﷺ بعد الركوع شـــهرا ، أراه كان بعث قوما يقال لهم القراء زهاء سبعين رجلا إلى قوم من المشركين دون أولئـــك ،

(١٩) (مسلم: ١ / ٤٦٩).

(٢٠) (البخاري: ٤٥٦٠).

وكان بينهم و بين رسـول الله ¢ عهـد فقنـت رسـول الله ¢ شـهرا يـدعو عليهم)[٢١] .

واته: قونووت پێش ڕکوع بوو یان دوای ڕکوع؟ فەرمووی پێش ڕکوع، عاصم فەرمووی: فلان کەس هەواڵی پێداوم کە تۆ وتووته: پاش ڕکوع! فەرمووی: درۆی کرد، پێغەمبەری خوا ¢ مانگێك قونووتی له پاش ڕکوع کرد، کۆمەڵێك لە هاوەڵان ´ کە پێیان دەوترا: (القراء)[٢٢] **و نزیکەی حەفتا پیاو بوون، ناردنی بۆ لای قەومێکی هاوەڵ بڕیاردەر، وە لە نێوان ئەو قەومەو پێغەمبەری خوادا ¢ پەیمان هەبوو، پێغەمبەری خوا ¢ یەك مانگ قونووتی کرد و دوعای تێکردن .**

(٢١) (البخاري: ١٠٠٢).

(٢٢) (القراء): **نزیکەی حەفتا صەحابی بوون پێغەمبەری خوا ¢ ناردنی بۆ لای هۆزەکانی** (رعل و ذكوان وعصية) **له** (بني سليم) **، کە وایان پیشان دەدا مسوڵمان بوون، و داوایان کرد لە پێغەمبەری خوا ¢ چەند صەحابیەکیان بۆ بنێرێ بۆ ئەوەی فێری دینیان بکەن، ئەویش ئەو حەفتا صەحابیەی بۆ ناردن، بەڵام خیانەتیان لێکردن و هەموویان کوشتن، پێغەمبەری خوایش ¢ یەك مانگ لە قونووتدا دوعای لێکردن .**
بڕوانە: (فقه السنة: ص ٢٣٦) .

لەم فەرموودەیەدا ئەنەس i ئەوەی نەفی کرد کە قونووت دوای ڕکوع بێت، ئەمەش وای لێ تێدەگەین کە قونووتی ویتر پێش ڕکوعە، بەڵام لە کاتی بەڵا و ناهەمواریدا پاش ڕکوعە .

بەڵام ئەو فەرموودەیەی کە دەڵێت: (ما زال رسول الله ¢ يقنت في الفجر حتى فـارق الـدنيا) **وەرناگیرێت چونکە** (ضـعيف)[٢٣]**ە، واتای فەرموودەکەش ئەوەیە کە بەردەوام پێغەمبەری خوا ¢ قونووتی دەکرد تاوەکو دونیای بەجێ هێشت .**

(ابن القيم) **لە** (زاد المعاد: ١ / ٢٧١) **فەرموویەتی: (مەحاڵە پێغەمبەری خوا ¢ لە هەموو بەیانیەکدا لە پاش ڕاست بوونەوە لە ڕکوع وتبێتی: (اللهم اهدني فيمن هديت،وتولني فيمن توليـت ...الخ) وە دەنگی بەرز کردبێتەوە، و هاوەڵان ´**

(٢٣)حديث منكر فيه أبو جعفر الرازي و اسمه عيسى بن ماهان متكلم فيه .قال ابن التركماني : ... قال ابن حنبل و النسائي:ليس بالقوي وقال أبو زرعة :يهم كثيرا ، وقال الفلاس: سيء الحفظ ، وقال ابن حبان يحدث بالمناكير عن المشاهير ... وانظر التفصيل في (السلسلة الضعيفة: ١٢٣٨) (الموسوعة الفقهية: ١٣٦) .

ئامینیان لەسەر کردبێت بە هەمیشەیی تاوەکو دونیای بەجێ هێشتووە، پاشان ئەمە لای ئوممەت ئاشکرا نەبێت، بەڵکو زۆرینەی ئوممەتەکەی وزۆرینە بەڵکو هەموو هاوەڵەکانیشی ً نەیانکردووە، هەتا هەندێکیان وتوویانە: تازە داهێنراوە! وەکو (سعد بن مالك الأشجعي) i وتوویەتی) .

(بن القيم) پاش ئەوەی کە ئەو فەرموودەیەی پێشوو بە (ضعيف) دادەنێت، دەفەرموێت: (ئەگەر (صحيح) یش بێت، بەڵگەی تێدا نییە بۆ ئەو قونووتە دیاری کراوە[٢٤]، چونکە بە (بە پێوە وەستان و بێدەنگی و بەردەوامی پەرستش و پاڕانەوە و تەسبیح و خشوع) یش دەوترێت قونووت، وەکو خوای گەورە دەفەرموێت:

﴿ 3 4 5 6 7 8
9 : ; < ﴾ [الروم] .

﴿Æ ÇÈÉ﴾ [التحريم].

(زيد) ی کوڕی (أرقم) i دەفەرموێت: لما نزل قوله تعالى : ﴿ & ' ( ) ﴾ أمرنا بالسكوت ونهينا عن الكلام)[٢٥].

واتە: پاش ئەوەی ئایەتی: ﴿ & ') ﴾ دابەزی فەرمانمان پێکرا بە بێدەنگی و نەهیمان لێکرا لە قسەکردن (لە نوێژدا).

باشە ئێوە چۆن زانیتان کە ئەنەس i ئەو دوعا دیاری کراوەی ویستووە، و دوعاکانی تری نەویستووە؟)[٢٦]، وە دەفەرمووێت: (پاش ئەوەی کە قونووت لەسەر زمانی فەقیهەکان و زۆرینەی خەڵکی بوو بە ئەو دوعا ناسراوە (اللهم اهدني فيمن هديت ... الخ)، و بیستوویانە کە (پێغەمبەر ¢)[*] قونووتی کردووە تاوەکو دونیای بەجێ هێشتووە، وە هەروەها خەلیفە ڕاشیدینەکان ً و جگە لەوانیش لە هاوەڵان ً (کردوویانە)، هاتوون ئەو قونووتەی کە لە لەفزی

---

(٢٤)مەبەستی ئەم دوعایەیە: (اللهم اهدني فيمن هديت، وتولني فيمن توليت ... الخ) .

(٢٥) (البخاري: ٤٥٣٤).

(٢٦) (زاد المعاد: ص ٢٧٦) .

(*) وشەی ناو کەوانەکان خۆمان زیادمان کردووە بۆ ڕوون کردنەوەی مانا .

هاوه‌ڵاندا ﺹ هاتووه دایان بڕیوه به‌سه‌ر وشه‌ی قونووت له زاراوه (اصطلاح) ی خۆیاندا (واته: ئه‌و قونوته‌ی كه له هاوه‌ڵانه‌وه ﺹ هاتووه، ئه‌م دوعا دیاری كراوه نییه، به‌ڵكو ئه‌وان مه‌به‌ستیان ماناكانی تری قونوت بووه كه پێشتر باسمان كرد به‌ڵام ئه‌مان هاتوون تایبه‌تیان كردووه به‌و دوعا دیاری كراوه‌وه) وه پاشان خه‌ڵكێك په‌یدابوون كه جگه له‌وه‌یان نه‌ده‌زانی، بۆیه گومانیان نه‌بوو له‌وه‌ی كه پێغه‌مبه‌ری خوا ﷺ و هاوه‌ڵانی ﺹ به‌رده‌وام بوونه له‌سه‌ری له هه‌موو به‌یانیه‌كدا! له‌مه‌شدا زۆربه‌ی زانایان ناكۆكن له‌گه‌ڵیاندا و ده‌ڵێن: پێغه‌مبه‌ری خوا ﷺ به‌رده‌وام نه‌یكردووه)[(٢٧)] .

ئه‌گه‌ر بڵێن: فه‌رمووده‌ی (صحیح) ی له باره‌وه هاتووه: ئێمه‌ش ده‌ڵێین ڕاسته فه‌رمووده‌ی (صحیح) هاتووه له‌سه‌ر ئه‌وه‌ی كه پێغه‌مبه‌ری خوا ﷺ له نوێژی به‌یانی و نوێژه‌كانی تردا، له كاتی به‌ڵا و ناهه‌مواریدا قونوتی كردووه، به‌ڵام به ته‌نها تایبه‌تی نه‌كردووه به نوێژی به‌یانیه‌وه به‌ڵكو له هه‌موو نوێژه‌كانی تریشدا كردوویه‌تی .

(أنس) ی كوڕی (مالك) ﺭ ده‌فه‌رمووێت: (كان القنوت في المغرب والفجر)[(٢٨)] .

واته: قونوت له نوێژی مه‌غریب و به‌یانیدا بوو .

له فه‌رمووده‌یه‌كی تردا كه (سلمة) ی كوڕی (عبد الرحمن) ده‌یگێڕێته‌وه ده‌فه‌رموێت:

(... فكان أبو هريرة ﺭ يقنت في الظهر والعشاء الآخرة وصلاة الصبح ، ويدعو للمؤمنين ويلعن الكافرين)[(٢٩)].

واته: ئه‌بو هوره‌یره ﺭ له نوێژی نیوه‌ڕۆ و عیشا و نوێژی به‌یانیدا قونوتی ده‌كرد، و ده‌پاڕایه‌وه بۆ بڕواداران و له‌عنه‌تی ده‌كرد له بێباوه‌ڕان .

باشه ئه‌گه‌ر ئێوه ڕاست ده‌كه‌ن و حه‌ز ده‌كه‌ن سوننه‌تی پێغه‌مبه‌ری خوا ﷺ زیندوو بكه‌نه‌وه ئه‌ی بۆ شوێن ئه‌و هه‌موو فه‌رمووده (صحیح) انه ناكه‌ون و

---

(٢٧) (زاد المعاد: ٢٨٣).

(٢٨) (البخاري: ١٠٠٤).

(٢٩) (مسلم: ٦٧٦).

پشتگوێی دەخەن، و شوێن فەرموودەیەك دەكەون كە (ضعیف) ە .

خوای گەورە لە ئایەتی تاقیكردنەوەدا دەفەرمووێت:

G F E D C B A @ ? > [
ZM L K J I H [٣٠].

واتە: ئەی پێغەمبەر ﷺ بە بڕواداران بڵێ: ئەگەر ئێوە خواتان خۆش دەوێت دە شوێنی من بكەون و لە فەرمانی مەرمەچن، ئەو كاتە خواش ئێوەی خۆش دەوێت و لە گوناهو هەڵەكانیشتان خۆش دەبێت، ئەو خوایە لێخۆشبوو و میهرەبانە.

دووەم: ئاساییە دوعای قونووت بخرێتە دوای ڕكوع، و نەفرەت بكرێت لە بێباوەڕان، و دوعا بكرێت بۆ موسڵمانان، و صەڵاوات بدرێت لەسەر پێغەمبەر ﷺ ، لە نیوەی دووەمی مانگی ڕەمەزاندا، چونكە ئەمە لە پێشنوێژەكانی سەردەمی ئیمامی عومەرەوە (رضي الله عنه) جێگیر بووە .

لە كۆتایی فەرموودەی (عبد الرحمن) ی كوڕی (عبد القاري) دا هاتووە:

(لەعنەتیان دەكرد لە بێ باوەڕان لە نیوەی ڕەمەزاندا:

(اللهم قاتل الكفرة الذين يصدون عن سبيلك، ويكذبون رسلك ، ولا يؤمنون بوعدك، وخالف بين كلمتهم ، وألق في قلوبهم الرعب، وألق عليهم رجزك وعذابك، إله الحق)،

پاشان صەڵاواتیان دەدا لە سەر پێغەمبەر ﷺ ، و ئەوەندەی بتوانن دوعای خێریان بۆ موسڵمانان دەكرد، پاشان داوای لێخۆشبوونیان بۆ بڕواداران دەكرد . پاش ئەوە داوایان دەكرد:

(اللهم إياك نعبد و لك نصلي و نسجد ، و إليك نسعى ونحفد و نرجو رحمتك ربنا ، ونخاف عذابك الجد ، إن عذابك لمن عاديت ملحق) پاشان (الله أكبر) دەكات و سوژدە دەبات[٣١] .

چەند سودێك

١- ئیمام لە كاتی قونووتدا دەنگ بەرز دەكاتەوە، لە فەرموودەدا هاتووە:

(وكان يجهر بدعائه)[٣٢] .

---

(٣٠) (آل عمران: ٣١).

(٣١) رواه ابن خزيمة في صحيحه : ٢ / ١٥٥، ١٥٦ / ١١٠٠) .

(٣٢) (البخاري: ٤٥٦٠).

واته: پێغەمبەری خوا ﷺ دەنگی بەرز دەکردەوە .

٢- لە کاتی قونووتدا دەست بەرز دەکرێتەوە، لە فەرموودەدا هاتووە:

(کان النبي ﷺيرفع يديه في القنوت)[٣٣].

واته: پێغەمبەر ﷺ لە قونووتدا دەستی بەرز دەکردەوە . ئەمەش مەزهەبی (أحمد وإسحاق)[٣٤] ە.

بەڵام فەرموودەیەکی (ضعیف) هەیە کە دەڵێت:

(كان إذا رفع يديه لا يردهما حتى يمسح بهما وجهه).

واتە: کە پێغەمبەر ﷺ دەستی بەرز بکردایەتەوە، نەیدەگێڕایەوە تاوەکو دەم و چاوی پێ نەسڕایە .

٣- ئەوانەی لە دوای ئیمامەوە نوێژ دەکەن (آمين) دەکەن لەسەر دوعاکانی ئیمام، لە فەرموودەدا هاتووە: (ويؤمن من خلفه)[٣٥].

واتە: ئەوانەی لە دوای ئیماوەن (آمين) دەکەن .

٤- دروستە هەندێك جار صەڵاوات بدرێت لەسەر پێغەمبەری خوا ﷺ ، چونکە لە هاوەڵانەوە ﭫ جێگیر بووە، شێخ ئەلبانی دەفەرموێت:

ثبت في حديث إمامة أبي بن كعب ﭬ الناس في قيام رمضان أنه كان يصلي على النبي ﷺ في آخر القنوت ، وذلك في عهد عمر ﭬ رواه ابن خزيمة في صحيحه (١٠٩٧) وثبت مثله عن أبي حليمة معاذ الأنصاري ﭬ الذي كان يؤمهم أيضا في عهده . رواه إسماعيل القاضي (رقم ١٠٧) وغيره فهي زيادة مشروعة لعمل السلف بها ، فلا ينبغي إطلاق القول بأن هذه الزيادة بدعة والله أعلم[٣٦] .

واتە: جێگیر بووە لە فەرموودەی پێشنوێژی ئوبەی کوڕی کەعب ﭬ بۆ خەڵکی لە ـ تەراویحدا ـ کە صەڵاواتی داوە لە سەر پێغەمبەر ﷺ لە کۆتایی قونووتدا، ئەمەش لە سەردەمی ئیمامی عومەردا ﭬ .... بۆیە زیادەیەکی مەشروعە لەبەر ئەوەی سەلەف

(٣٣) (رواه أحمد والطبراني بسند صحيح).

(٣٤) (الشرح الممتع: ص١٣).

(٣٥) (أخرجه أبو داود والسراج وصححه الحاكم ووافقه الذهبي).

(٣٦) (الاختيارات الفقهية: ص١٣٠).

کردوویانە، و نابێت بوترێت ئەم زیادەیە بیدعەیە .

٥- حیکمەتی دانانی دوعای قونووت لە پێش یان لە دوای ڕکوع ئەوەیە: کە ئەوانەی لە دوای ئیمامەوە نوێژ دەکەن، بەشداری بکەن لەگەڵ ئیمامدا، ئەگەر تەنها بە (آمين) کردنیش بێت[٣٧] .

هەڵە و بیدعەکانی قونووت

١- یەکێك لە هەڵەکان تایبەتکردنی قونووتە بە نوێژی وەترەوە لە نیوەی دووەمی مانگی ڕەمەزان، ڕاستە قونووت لە نیوەی دووەمی مانگی ڕەمەزاندا حاڵەتێکی تایبەتی هەیە، بەڵگەش لە سەری ئەو (أثر) یە کە لە (صحيح ابن خزيمة: ٢ / ١٥٥، ١٥٦ رقم ١١٠٠) دا هاتووە کە پێشتر باسمان کرد، بەڵام لەگەڵ ئەوەشدا هەر تایبەت نییە بە نوێژی وەترەوە، بەڵکو لە هەموو ساڵدا مەشروعە، و ئەو فەرموودەیەی لەبارەی تایبەتکردنەکەوە هاتووە (ضعيف)ە[٣٨] .

٢- یەکێکی تر لە هەڵەکان زیادکردنی (فلك الحمد على ما قضيت ، أستغفرك وأتوب إليك) ە لەسەر دوعای قونووت، چونکە لە پێغەمبەری خواوە ﷺ نەگێڕدراوەتەوە کە ئەو زیادەیەی وتبێت[٣٩] .

٣- دەست هێنان بە دەم و چاو لە کاتی لێبوونەوە لە دوعای قونووت بیدعەیە، شێخ ئەلبانی (ڕەحمەتی خوای لێ بێت) دەفەرمووێت:

(وأما مسح الوجه بهما فلم يرد في هذا الموطن، فهو بدعة ، وأما خارج الصلاة فلم يصح، كل ما روى في ذلك ضعيف ، وبعضه أشد ضعفا من بعض كما حققته في (ضعيف سنن أبي داود : ٢٦٢) و(الأحاديث الصحيحة: ٥٩٧) ولذلك قال العز بن عبد السلام في بعض فتاويه : لا يفعله إلا الجهال[٤٠] !

واتە: دەست هێنان بە دەم و چاو لەم شوێنەدا (واتە: لە دوای دوعای قونووت) هیچی لەسەر نەهاتووە، و بیدعەیە، بەڵام لە دەرەوەی نوێژ فەرموودەی (صحيح) ی لەسەر نەهاتووە، و هەموو ئەوانەی لەم بارەیەوە

(٣٧) (فتح الباري: ج٢ ص٦٣٣).

(٣٨) (بروانة: القول المبين في أخطاء المصلين: ١٣٣) .

(٣٩) (القول المبين: ١٣٤) .

(٤٠) (الاختيارات الفقهية: ص١٣٠) .

ڕیوایه‌ت کراون (ضعیف)ن، ... له به‌رئه‌وه‌ش (عز بن عبد السلام) له هه‌ندێك له فه‌تواكانیدا فه‌رموویه‌تی: مه‌سحی ده‌م و چاو ناكات مه‌گه‌ر كه‌سێك كه نه‌زان بێت.

به‌ڵام فه‌رمووده‌یه‌كی (ضعیف) هه‌یه كه ده‌ڵێت:

(كان إذا رفع يديه لا يردهما حتى يمسح بهما وجهه) .

واته: كه پێغه‌مبه‌ر ﷺ ده‌ستی به‌رز بكردایه‌ته‌وه، نه‌یده‌گێڕایه‌وه تاوه‌كو ده‌م و چاوی پێ مه‌سح نه‌كردایه.

٤- خوێندنی دوعای (اللهم اهدني فيمن هديت ... الخ) له قونووتی كاتی به‌ڵا و نه‌هامه‌تیدا، چونكه ئه‌م دوعایه له‌گه‌ڵ ئه‌و حاڵه‌ته‌دا ناگونجێت(٤١) .

٥- درێژكردنه‌وه‌ی قونووت(٤٢)، چونكه ده‌بێته هۆی بێزاركردنی نوێژخوێنان، بیریان له لای نوێژه‌كانیان نامێنێت .

٦- ده‌نگ به‌رزكردنه‌وه‌ی زۆر (٤٣).

(٤١) (القول المبين: ص١٣٤) .

(٤٢) (هه‌مان سه‌رچاوه‌ی پێشوو).

(٤٣) (القول المبين: ص١٣٤) .

پوختەی ئەم بابەتە:

پوخته‌ی ئه‌و قسانه‌ی پێشتر له‌م چه‌ند دێڕه‌دا كورت ده‌كه‌ینه‌وه: قونووت له نوێژه فه‌رزه‌كاندا ته‌نها له كاتی به‌ڵا و ناهه‌مواریدا ده‌كرێت، و تایبه‌ت كردنی قونووت به نوێژی به‌یانیه‌وه بیدعه‌یه، و قونووتی ویتر هه‌ندێك جار ده‌كرێت نه‌ك به به‌رده‌وامی، له قونووتدا دروسته ئیمام ده‌نگ به‌رز بكاته‌وه، و ئه‌وانه‌ی له دوای ئیمامه‌وه‌ن (آمين) بكه‌ن له‌سه‌ر دوعاكان، و دروسته صه‌ڵاوات بدرێت، به‌ڵام ده‌ست هێنان به ده‌م و چاو له دوای ته‌واوبوونی دوعای قونووت بیدعه‌یه.

والحمد لله الذي بنعمته تتم الصالحات وصلى الله على نبينا محمد وعلى آله وصحبه وسلم

سه‌رچاوه‌كان

١ . فتح الباري شرح صحيح البخاري– ابن حجر العسقلاني .

٢ . صحيح فقه السنة – أبو مالك كمال بن السيد سالم .

٣ . الروضة الندية – صديق حسن خان

٤ . الموسوعة الفقهية الميسرة في فقه الكتاب والسنة المطهرة – حسين بن عودة العوايشة

٥ . الوجيز في فقه السنة والكتاب العزيز– عبد العظيم البدوي .

٦ . فقه السنة - سيد سابق .

٧ . قيام رمضان – الشيخ محمد ناصر الدين الألباني .

٨ . الاختيارات الفقهية للإمام الألباني – إبراهيم أبو شادي .

٩ . الإقناع في مسائل الأجماع – للإمام الحافظ أبي الحسن علي بن القطان الفاسي .

١٠ . القول المبين في أخطاء المصلين – مشهور بن حسن آل سلمان .

١١ . قاموس البدع – مشهور بن حسن آل سلمان، أحمد بن إسماعيل الشكوكاني

١٢ .الشرح الممتع على زاد المستقنع – الشيخ محمد بن صالح العثيمين .

١٣ . موسوعة الأحكام والفتاوى الشرعية –جمع و ترتيب : صلاح الدين محمود السعيد .

١٤ . (فقه السنة) **به كوردى – وەرگێڕانی: حەمە ئەمین ئەحمەد بەرزنجی .**

١٥ . **چۆنێتی نوێژی پێغەمبەر ﷺ - وەرگێڕانی: مامۆستا عەدنان بارام.**

١٦ . السنن والمبتدعات في العبادات – عمرو عبدالمنعم سليم .